

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

3. april 2019*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 93/13/EØF – urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler – artikel 1, stk. 2 – direktivets anvendelsesområde – vilkår, hvorved den ret, der er fastlagt i henhold til almindelige regler, tillægges stedlig kompetence – artikel 6, stk. 1 – ex officio-kontrol af, om der foreligger urimelighed – artikel 7, stk. 1 – den nationale rets forpligtelser og beføjelser«

I sag C-266/18,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Sąd Okręgowy w Poznaniu (den regionale domstol i Poznań, Polen) ved afgørelse af 11. april 2018, indgået til Domstolen den 17. april 2018, i sagen

Aqua Med sp. z o.o.

mod

Irena Skóra,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, J.-C. Bonichot, samt dommerne C. Toader (refererende dommer), A. Rosas, L. Bay Larsen og M. Safjan,

generaladvokat: E. Tanchev,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Aqua Med sp. z o.o. ved radca prawny T. Babecki,
- den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget,
- Europa-Kommissionen ved N. Ruiz García, M. Wilderspin og S.L. Kaléda, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

* Processprog: polsk.

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29) og dom af 4. juni 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Aqua Med sp. z o.o. og Irena Skóra vedrørende de nationale retsinstitters stedlige kompetence med hensyn til at påkende det søgsmål om betaling af salgsprisen, som den erhvervsdrivende har anlagt mod forbrugeren.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 93/13

- 3 13. og 24. betragtning til direktiv 93/13 har følgende ordlyd:

»[D]et antages, at de love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne, som direkte eller indirekte fastsætter vilkårene for forbrugeraftaler, ikke indeholder urimelige kontraktvilkår; det forekommer derfor ikke nødvendigt at lade kontraktvilkår, der afspejler love eller bindende administrative bestemmelser samt bestemmelser i internationale konventioner, som medlemsstaterne eller Fællesskabet er part i, være underlagt bestemmelserne i dette direktiv; udtrykket »love og bindende administrative bestemmelser« omfatter ligeledes de regler, som ifølge lovgivningen gælder mellem de kontraherende parter, når der ikke er aftalt anden ordning.

[...]

[M]edlemsstaternes retsmyndigheder og administrative organer skal råde over tilstrækkelige og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige vilkår i forbrugeraftaler til ophør.«

- 4 Direktivets artikel 1 fastsætter:

»1. Formålet med dette direktiv er indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere.

2. Kontraktvilkår, som afspejler love eller bindende administrative bestemmelser [...], er ikke underlagt dette direktivs bestemmelser.«

- 5 Det nævnte direktivs artikel 6, stk. 1, bestemmer:

»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«

- 6 Samme direktivs artikel 7, stk. 1, er affattet på følgende måde:

»Medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.«

Forordning (EU) nr. 1215/2012

- 7 Artikel 18, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2012, L 351, s. 1) fastsætter:

»Sager, som agtes rejst mod forbrugeren af forbrugerens medkontrahent, kan kun anlægges ved retterne i den medlemsstat, på hvis område forbrugeren har bopæl.«

Polsk ret

- 8 Artikel 27 i Kodeks postępowania cywilnego (retsplejeloven), som er indeholdt i afdeling I med overskriften »Almindeligt værneting« i lovens kapitel 2, bestemmer:

»1. Sagen anlægges ved retten i første instans i den retskreds, hvor sagsøgte har bopæl.

2. Bopælen bestemmes efter forskrifterne i Kodeks cywilny [lov om civilret].«

- 9 Retsplejelovens artikel 31, som er en del af afdeling 2 med overskriften »Alternativt værneting« i lovens kapitel 2, fastsætter:

»Et søgsmål vedrørende anliggender, der er underlagt forskrifterne i denne del, kan enten anlægges efter forskrifterne om det almindelige værneting eller ved en i henhold til de nedenstående forskrifter bestemt ret.«

- 10 I samme afdeling 2 er nævnte lovs artikel 34 affattet således:

»Et søgsmål angående indgåelse af en aftale, fastsættelse af aftalens indhold, en ændring af aftalen, fastsættelse af, om der foreligger en aftale, aftalens opfyldelse, ophævelse eller annullation og angående erstatning for manglende opfyldelse eller misligholdelse af aftalen kan anlægges ved den kompetente ret på stedet for opfyldelsen af aftalen. I tvivlstilfælde skal stedet for opfyldelsen af aftalen dokumenteres skriftligt.«

- 11 Retsplejelovens artikel 200 fastsætter, at såfremt retten fastslår sin manglende kompetence, skal den hjemvise sagen til den kompetente ret.

- 12 Retsplejelovens artikel 202 er affattet således:

»Kan parterne afhjælpe rettens manglende kompetence ved en aftale, tager retten kun den manglende kompetence i betragtning, hvis sagsøgte, før denne indlader sig på tvisten i sagen, har gjort den manglende kompetence gældende og begrundet sin indsigelse tilstrækkeligt. Retten undersøger heller ikke før forkyndelsen af stævningen en sådan manglende kompetence ex officio. Hvis intet andet er bestemt ved en særlig forskrift, tager retten på hvert stadium i sagen ex officio ud over omstændigheder, der begrundet en afvisning af sagen, også hensyn til en forkert fremgangsmåde, en manglende korrekt fuldmagt for den befuldmægtigede, sagsøgtes manglende partsevne, om rettens organer er ufuldstændige og dens retlige repræsentants passivitet.«

13 Direktiv 93/13 er blevet gennemført i polsk ret ved lov om civilret. Artikel 385³, nr. 23, i lov om civilret bestemmer, at bl.a. vilkår, som afskærer polske retsinstanser fra at have kompetence, eller som tillægger en voldgiftsret, der er beliggende i Polen eller en anden stat, eller en anden myndighed kompetence, samt vilkår om, at sager skal anlægges ved en retsinstans, som ifølge polsk ret ikke har stedlig kompetence, kan anses for at være urimelige kontraktvilkår.

14 Artikel 454 i lov om civilret lyder således:

»1. Hvis et opfyldelsessted for ydelsen hverken er bestemt eller kan udledes af forpligtelsens art, skal ydelsen udføres på det sted, hvor skyldneren på tidspunktet for opståelsen af forpligtelsen havde bopæl eller hjemsted. En pengebetaling skal dog udføres på kreditors bopæl eller hjemsted på tidspunktet for ydelsen; har kreditor ændret bopæl eller hjemsted efter forpligtelsens opståen, bærer den pågældende de derved opståede meromkostninger ved overførslen.

2. Har forpligtelsen sammenhæng med skyldnerens eller kreditors virksomhed, er virksomhedens hjemsted afgørende for opfyldelsesstedet.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

15 Aqua Med er et erhvervsdrivende selskab med hjemsted i Opalenica (Polen). Den 29. oktober 2016 indgik Aqua Med en købsaftale uden for sit forretningssted med forbrugeren Irena Skóra, der har bopæl i Legnica (Polen), vedrørende en madras, et madrasbetræk og en hovedpude til 1 992 polske zloty (PLN) (ca. 465 EUR).

16 Et vilkår i kapitel 9, nr. 4, i de almindelige betingelser, som udgør en integrerende del af købsaftalen, bestemmer følgende: »Værneting for tvister mellem parterne fastlægges i henhold til de relevante forskrifter.«

17 Idet Aqua Med ikke modtog købsprisen inden for den aftalte frist, anlagde selskabet sag ved Sąd Rejonowy w Nowy Tomyśl (den regionale domstol i Nowy Tomyśl, Polen), som ligger i den retskreds, hvor selskabet har hjemsted. Aqua Med er af den opfattelse, at den omhandlede tvist henhører under denne rets stedlige kompetence i medfør af retsplejelovens artikel 34, hvorefter et søgsmål om opfyldelsen af en aftale kan anlægges ved den kompetente ret på stedet for opfyldelsen af aftalen. Ifølge Aqua Med skulle betalingen i henhold til artikel 454 i lov om civilret være gennemført ved en overførsel til selskabets bankkonto på dennes hjemsted.

18 Ved kendelse af 18. oktober 2017 erklærede Sąd Rejonowy w Nowym Tomyślu (den regionale domstol i Nowy Tomyśl) at savne kompetence og hjemviste sagen til retten i første instans i den retskreds, hvor sagsøgte har bopæl. Denne første retsinstans fandt, at eftersom der var tale om en aftale mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, skulle ikke blot national ret, men også EU-retten på området for forbrugerbeskyttelse finde anvendelse, herunder artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 samt Domstolens praksis, navnlig dom af 4. juni 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350), hvoraf det fremgår, at nationale retsinstanser er forpligtet til ex officio at undersøge urimelige kontraktvilkår i forbindelse med aftaler, som en erhvervsdrivende har indgået med forbrugere, herunder værnetingsklausuler.

19 Den nævnte retsinstans fastslog derfor, at retsplejelovens artikel 202, som ikke tillader, at den retsinstans, for hvilken en sag er blevet anlagt, ex officio foretager en prøvelse af kompetencespørgsmålet, i praksis gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at gøre brug af den retlige beskyttelse, som EU-retten giver forbrugerne.

- 20 I medfør af denne prøvelse ex officio undersøgte Sąd Rejonowy w Nowy Tomyśl (den regionale domstol i Nowy Tomyśl), om den havde stedlig kompetence, hvorved den fandt, at et kontraktvilkår, som tillader anvendelse af en national regel om, at en erhvervsdrivende kan anlægge et søgsmål mod en forbruger ved den retsinstans, i hvis retskreds den erhvervsdrivende har sit hjemsted, er urimeligt.
- 21 Sąd Rejonowy w Nowym Tomyślu (den regionale domstol i Nowy Tomyśl) forkastede således det omhandlede kontraktvilkår og anvendte en lovmæssig bestemmelse, dvs. retsplejelovens artikel 27, stk. 1, hvori det almindelige værneting reguleres således, at retsinstansen i den retskreds, hvor sagsøgte har bopæl, er stedligt kompetent.
- 22 Aqua Med har iværksat appel mod den af retten i første instans afsagte kendelse ved Sąd Okręgowy w Poznaniu (den regionale domstol i Poznań, Polen), idet selskabet har påberåbt sig en tilsidesættelse af den nationale lovgivning og en forkert anvendelse af artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13.
- 23 Den nævnte retsinstans har rejst tvivl med hensyn til anvendelsen af direktiv 93/13, idet det omhandlede kontraktvilkår henviser til nationale bestemmelser, som finder anvendelse uanset, om vilkåret foreligger. En prøvelse, som den retsinstans, for hvilken der er anlagt sag, foretager ex officio af sin stedlige kompetence, er i det foreliggende tilfælde ensbetydende med en kritisk undersøgelse af den nationale lovgivning for så vidt angår fastlæggelsen af denne kompetence i tvister vedrørende forbrugeraftaler. I denne forbindelse har den forelæggende ret rejst tvivl om, hvorvidt EU-retten tillægger de nationale retsinstanser en sådan beføjelse, og om, hvorvidt beføjelsen følger af bestemmelserne i direktiv 93/13. Såfremt dette er tilfældet, vil det i henhold til den retspraksis, der følger af dom af 9. marts 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49), tilkomme den forelæggende ret at se bort fra den nationale lov, som er i strid med de EU-retlige bestemmelser, og at anvende den mest gunstige regel for forbrugeren, som i det foreliggende tilfælde er den generelle regel, der giver kompetence til retsinstansen i den retskreds, hvor sagsøgte har bopæl.
- 24 Den forelæggende ret har til støtte for disse betragtninger henvist til artikel 18, stk. 2, i forordning nr. 1215/2012, hvorefter retterne i den medlemsstat, hvor forbrugeren har bopæl, er de eneste, der har kompetence til at pådømme sager, som agtes rejst mod forbrugeren af forbrugerens medkontrahent.
- 25 Endelig er den forelæggende ret af den opfattelse, at inddragelsen af en som den i hovedsagen omhandlede værnetingsklausul i en aftale, som er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, kan være vildledende for forbrugeren, idet klausulen med urette kan lade forbrugeren forstå, at den er gunstig for vedkommende.
- 26 Det er under disse omstændigheder, at Sąd Okręgowy w Poznaniu (den regionale domstol i Poznań), har besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal en prøvelse af en værnetingsaftale i en forbrugeraftale, som en national ret foretager ex officio, og som støttes på artikel 6, stk. 1, i [direktiv 93/13] og [Domstolens] praksis (dom af 4.6.2009, Pannon GSM, C-243/08, [EU:C:2009:350]), også omfatte kontraktlige bestemmelser, der regulerer spørgsmålet om værneting for tvister mellem parterne, men gør dette ved blot at henvise til national ret?
- 2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende: Skal den prøvelse, som retten foretager, medføre, at kompetencereglerne anvendes således, at forbrugeren ydes den beskyttelse, der tilkommer den pågældende i henhold til direktiv 93/13, dvs. således, at sagen kan afgøres ved den ret, der ligger nærmest forbrugerens bopæl eller sædvanlige opholdssted?»

De præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 27 Indledningsvis skal det bemærkes, at Domstolen i præmis 22 og 23 i dom af 4. juni 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350), fastslog, at den ved direktiv 93/13 indførte beskyttelsesordning hviler på den betragtning, at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende hvad angår såvel forhandlingsstyrke som informationsniveau, og at forbrugeren som følge heraf tiltræder betingelser, der på forhånd er udarbejdet af den erhvervsdrivende, uden at kunne øve nogen indflydelse på disses indhold. Domstolen har ligeledes under hensyntagen til denne svagere stilling fastslået, at direktiv 93/13 forpligter medlemsstaterne til at indføre en ordning, som sikrer, at alle kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, kan efterprøves med henblik på at afgøre, om de er urimelige (dom af 26.3.2019, Abanca Corporacion Bancaria, C-70/17, EU:C:2019:250, præmis 50). I denne forbindelse ville formålet med direktivets artikel 6 ikke kunne nås, såfremt forbrugerne måtte anses for forpligtet til selv at gøre gældende, at et kontraktvilkår er af urimelig karakter, og en effektiv beskyttelse af forbrugerne kan kun sikres, såfremt den nationale domstol anses for berettiget til at tage stilling til et sådant vilkår ex officio (jf. i denne retning dom af 27.6.2000, Océano Grupo Editorial og Salvat Editores, C-240/98 – C-244/98, EU:C:2000:346, præmis 26).
- 28 Det kan imidlertid kun kræves, at den nationale retsinstans foretager en sådan undersøgelse ex officio, hvis der er tale om et kontraktvilkår, som er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 93/13, således som dette er fastlagt i direktivets artikel 1. Ifølge dette direktivs artikel 1, stk. 2, er kontraktvilkår, som afspejler love eller bindende administrative bestemmelser, ikke underlagt direktivets bestemmelser.
- 29 I overensstemmelse med 13. betragtning til samme direktiv omfatter udtrykket »love og bindende administrative bestemmelser« i artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 ligeledes de regler, som ifølge den nationale lovgivning gælder mellem de kontraherende parter, når der ikke er aftalt anden ordning.
- 30 Det må følgelig fastslås, at den forelæggende ret med det første spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at et kontraktvilkår som det i hovedsagen omhandlede, der med hensyn til fastlæggelsen af den retslige kompetence til at påkende tvister mellem kontraktens parter henviser til gældende national ret, er udelukket fra direktivets anvendelsesområde.
- 31 I denne forbindelse skal det bemærkes, at artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13, der omhandler vilkår, som afspejler love eller bindende administrative bestemmelser, indfører en udelukkelse fra dette direktivs anvendelsesområde, som ifølge Domstolens praksis er underlagt to betingelser. For det første skal kontraktvilkåret afspejle en lov eller en administrativ bestemmelse, og for det andet skal denne bestemmelse være bindende (dom af 20.9.2018, OTP Bank og OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, præmis 52 og den deri nævnte retspraksis).
- 32 Om end det er den nationale retsinstans, der i ethvert konkret tilfælde har kompetence til at efterprøve, om betingelserne er opfyldt, tilkommer det Domstolen at udlede de kriterier, som gør det muligt for den nationale retsinstans at træffe afgørelse (jf. analogt dom af 22.2.2018, Nagyszénás Településszolgálatási Nonprofit Kft., C-182/17, EU:C:2018:91, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).
- 33 Ifølge Domstolens faste praksis omfatter den udelukkelse fra dette direktivs anvendelsesområde, som er fastsat i direktivets artikel 1, stk. 2, også de nationale bestemmelser, som gælder mellem parterne i en aftale uanset deres valg, og de bestemmelser, der uden videre finder anvendelse, dvs. i mangel af en anden ordning mellem parterne herom. Denne udelukkelse er begrundet i den omstændighed, at det

med føje må lægges til grund, at den nationale lovgiver har foretaget en afbalanceret afvejning af alle kontrahenternes rettigheder og forpligtelser, som EU-lovgiver udtrykkeligt har villet bevare (dom af 7.8.2018, Banco Santander og Escobedo Cortés, C-96/16 og C-94/17, EU:C:2018:643, præmis 43).

- 34 Domstolen har endvidere også fastslået, at en national ret skal tage hensyn til den omstændighed, at den ved samme direktivs artikel 1, stk. 2, indførte undtagelse, navnlig under hensyn til dette direktivs formål, dvs. beskyttelse af forbrugerne mod urimelige vilkår i kontrakter, der er indgået mellem forbrugere og erhvervsdrivende, skal fortolkes indskrænkende (dom af 20.9.2018, OTP Bank og OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, præmis 54 og den deri nævnte retspraksis).
- 35 I det foreliggende tilfælde følger det af den forelæggende rets konstateringer, at det i hovedsagen omhandlede kontraktvilkår er formuleret i meget generelle vendinger, således at der for det første kan rejses tvivl om dets hensigtsmæssighed, eftersom det henviser til nationale bestemmelser, der, som denne retsinstans har præciseret, finder anvendelse, uanset om vilkåret foreligger. For det andet afspejler vilkåret ikke som sådan en specifik national bestemmelse, idet de nationale bestemmelser, det henviser til, fastsætter en række regler om, hvordan den retslige kompetence skal fastlægges, og den erhvervsdrivende kan vælge den regel, som er mest gunstig for vedkommende.
- 36 Selv om det i hovedsagen omhandlede vilkår henviser til den nationale lovgivning, kan formodningen om, at den nationale lovgiver har foretaget en afbalanceret afvejning af alle kontrahenternes rettigheder og forpligtelser, ikke begrunde, at vilkåret skal udelukkes fra anvendelsesområdet for direktiv 93/13. I et sådant tilfælde er der således tale om en bedømmelse af formuleringen af kontraktvilkåret og dets indvirkning på forbrugernes forventninger.
- 37 Henset til, at undtagelsen i artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes indskrænkende, følger det af det foregående, at et vilkår som det i hovedsagen omhandlede ikke kan antages at gentage en national bestemmelse.
- 38 Det følger af det foregående, at artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at et kontraktvilkår som det i hovedsagen omhandlede, der henviser generelt til gældende national ret med hensyn til fastlæggelsen af den retslige kompetence til at påkende tvister mellem kontraktens parter, ikke er udelukket fra direktivets anvendelsesområde.

Det andet spørgsmål

- 39 Selv om det andet spørgsmål ikke specifikt vedrører fortolkningen af en præcis EU-retlig forskrift, følger det af fast retspraksis, at det tilkommer Domstolen på grundlag af samtlige elementer, som er angivet af den forelæggende ret, og navnlig forelæggelsesafgørelsens begrundelse, at uddrage, hvilke bestemmelser i EU-retten der kræver en fortolkning i betragtning af sagens genstand (jf. i denne retning dom af 12.2.2015, Surgicare, C-662/13, EU:C:2015:89, præmis 17 og den deri nævnte retspraksis).
- 40 Eftersom de spørgsmål, som Sąd Okręgowy w Poznaniu (den regionale domstol i Poznań) har rejst, tager sigte på at fastslå det beskyttelsesniveau, som er til gavn for forbrugerne, samt de juridiske retsmidler, som forbrugerne kan benytte, bør artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 i det foreliggende tilfælde indgå blandt de EU-retlige instrumenter, som denne retsinstans anmoder Domstolen om at fortolke (jf. i denne retning dom af 10.9.2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, præmis 45).
- 41 Det må følgelig fastslås, at den forelæggende ret med det andet spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at den er til hinder for processuelle regler, som et kontraktvilkår henviser til, og hvorefter den erhvervsdrivende i forbindelse med

søgsmål, hvor forbrugeren angiveligt har misligholdt en aftale, kan vælge mellem den kompetente retsinstans, hvor sagsøgte har bopæl, og den kompetente retsinstans på stedet for opfyldelsen af aftalen.

- 42 Ifølge artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med 24. betragtning hertil, sikrer medlemsstaterne, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.
- 43 I sin faste praksis, og således som det er bemærket i nærværende doms præmis 27, har Domstolen fremhævet arten og betydningen af den offentlige interesse, som den beskyttelse, der er sikret forbrugere, der befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende, hviler på (dom af 13.9.2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis).
- 44 For så vidt angår den stedlige kompetence til at træffe afgørelse i tvister mellem en erhvervsdrivende og en forbruger må det konstateres, at direktiv 93/13 ikke indeholder bestemmelser, der udtrykkeligt afgør, hvilken ret der har kompetence.
- 45 Selv om artikel 18, stk. 2, i forordning nr. 1215/2012, som den forelæggende ret har henvist til i denne forbindelse, foreskriver, at den ret, der har international kompetence til at påkende sager, som rejses mod forbrugeren af forbrugers medkontrahent, er retten i den medlemsstat, hvor forbrugeren har bopæl, kan bestemmelsen ikke finde anvendelse i en sag som den i hovedsagen omhandlede, hvor der ikke er nogen holdepunkter for at antage, at der er tale om en grænseoverskridende situation (jf. i denne retning dom af 5.12.2013, Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, præmis 46 og 47).
- 46 Der skal, således som også Europa-Kommissionen har anført i sit skriftlige indlæg, imidlertid sikres en effektiv beskyttelse af de rettigheder, som forbrugeren har i henhold til direktiv 93/13.
- 47 Selv om Domstolen således i flere henseender og under hensyn til kravene i artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 har opstillet rammer for den måde, hvorpå de nationale domstole skal sikre beskyttelsen af de rettigheder, som tilkommer forbrugere i henhold til dette direktiv, forholder det sig ikke desto mindre således, at EU-lovgivningen principielt ikke harmoniserer procedurerne for undersøgelsen af den hævdede urimelighed af et kontraktvilkår, og disse falder derfor inden for medlemsstaternes interne retsorden, dog på betingelse af, at disse procedurer ikke er mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende situationer, der er underlagt national ret (ækvivalensprincippet), og at de fastsætter en effektiv domstolsbeskyttelse som fastsat i artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (dom af 13.9.2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, præmis 57 og den deri nævnte retspraksis).
- 48 Hvad angår ækvivalensprincippet bemærkes, at Domstolen ikke råder over nogen oplysninger, der kan give anledning til at betvivle, at den nationale ordning, der omhandles i hovedsagen, er i overensstemmelse med dette princip.
- 49 For så vidt angår retten til effektive retsmidler skal det bemærkes, at denne skal gælde såvel med hensyn til udpegningen af de retsinstanser, der har kompetence til at påkende sager, der støttes på EU-retten, som med hensyn til de processuelle regler, der vedrører sådanne sager (dom af 13.9.2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis).
- 50 Den nationale retsinstans skal i denne forbindelse vurdere, om den nationale processuelle bestemmelse sikrer retten til effektive retsmidler, og denne vurdering skal foretages under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i den samlede procedure, herunder dens forløb og dens særlige kendetegn, for de forskellige nationale retsinstanser.

- 51 I en situation som den i hovedsagen omhandlede skal det derfor efterprøves, i hvilket omfang bestemmelserne i national ret om retternes kompetence indebærer en uforholdsmæssig forringelse af forbrugernes ret til effektive retsmidler eller udøvelsen af de rettigheder, som disse tillægges ved direktiv 93/13.
- 52 En national bestemmelse, der som et alternativ foreskriver kompetence til retten på stedet for opfyldelsen af aftalen, kan i princippet ikke i sig selv indebære en uforholdsmæssig indskrænkelse af forbrugerens ret til effektive retsmidler. En sådan kompetence udelukker således ikke, at forbrugeren kan deltage i en sag, der er anlagt imod vedkommende, og påberåbe sig de rettigheder, som vedkommende har i henhold til direktiv 93/13. Endvidere skal enhver retsinstans ex officio undersøge, om kontraktvilkår i en aftale mellem en erhvervsdrivende og en forbruger er urimelige, og træffe de foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre, at forbrugeren beskyttes mod urimelige vilkår.
- 53 Blandt de egnede og effektive midler, som skal sikre forbrugeren en ret til effektive retsmidler, skal der imidlertid være en mulighed for at intervenere i forbindelse med et søgsmål, der er blevet anlagt mod den pågældende, under rimelige processuelle betingelser på en sådan måde, at udøvelsen af dennes rettigheder ikke undergives betingelser, bl.a. om frister, afgifter eller afstande, der mindsker udøvelsen af de rettigheder, som er sikret ved direktiv 93/13 (jf. i denne retning dom af 13.9.2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, præmis 63 og den deri nævnte retspraksis).
- 54 Processuelle bestemmelser, som indebærer meget høje udgifter for forbrugeren, kan således medføre, at denne afholder sig fra på en nyttig måde at intervenere til forsvar for sine rettigheder ved den retsinstans, som den erhvervsdrivende har anlagt sit søgsmål ved. Dette kan være tilfældet, hvis et sagsanlæg ved en ret, som ligger langt fra forbrugerens bopæl, indebærer for høje rejseudgifter for forbrugeren og således afholder denne fra at give møde for retten i den sag, der er anlagt mod vedkommende (jf. i denne retning dom af 12.2.2015, Baczó og Vizsnyiczai, C-567/13, EU:C:2015:88, præmis 49-59).
- 55 Det tilkommer den nationale domstol at efterprøve, om dette er tilfældet i hovedsagen.
- 56 Følgelig skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for processuelle regler, som et kontraktvilkår henviser til, og hvorefter den erhvervsdrivende i forbindelse med søgsmål, hvor forbrugeren angiveligt har misligholdt en aftale, kan vælge mellem den kompetente retsinstans, hvor sagsøgte har bopæl, og den kompetente retsinstans på stedet for opfyldelsen af aftalen, medmindre valget af stedet for opfyldelsen af aftalen indebærer processuelle betingelser for forbrugeren, som uforholdsmæssigt kan begrænse den ret til effektive retsmidler, som vedkommende er tillagt ved EU's retsorden, hvilket det tilkommer den nationale ret at efterprøve.

Sagsomkostninger

- 57 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

- 1) **Artikel 1, stk. 2, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbruger aftaler skal fortolkes således, at et kontraktvilkår som det i hovedsagen omhandlede, der generelt henviser til gældende national ret med hensyn til fastlæggelsen af den retslige kompetence til at påkende tvister mellem kontraktens parter, ikke er udelukket fra direktivets anvendelsesområde.**

- 2) Artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for processuelle regler, som et kontraktvilkår henviser til, og hvorefter den erhvervsdrivende i forbindelse med søgsmål, hvor forbrugeren angiveligt har misligholdt en aftale, kan vælge mellem den kompetente retsinstans, hvor sagsøgte har bopæl, og den kompetente retsinstans på stedet for opfyldelsen af aftalen, medmindre valget af stedet for opfyldelsen af aftalen indebærer processuelle betingelser for forbrugeren, som uforholdsmæssigt kan begrænse den ret til effektive retsmidler, som vedkommende er tillagt ved EU's retsorden, hvilket det tilkommer den nationale ret at efterprøve.

Underskrifter